

Saini Mustalampi

1.8.2018

Sisäministeriö
Poliisiosasto
Lainsäädäntöyksikkö

Lausuntopyyntöno SMDno-2018–1061

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta (THL) lausuntoa otsikoidussa asiassa. Rahapelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemisen ja vähentämisen tehostamiseksi arpajaislakia ehdotetaan täydennettäväksi säännöksellä pelaajan pakollisesta tunnistaumisesta pelipisteisiin sijoitettuja raha-automaatteja pelattaessa.

Tausta

Rahapelilainsäädännön uudistuksen tavoitteeksi on asetettu rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen ehkäisyn tehostaminen ja haittojen vähentäminen. Arpajaislain uudistaminen etenee vaiheittain. Vuoden 2017 alusta voimaan tulleessa ensimmäisessä vaiheessa keskityttiin rahapeliyhteisöjen yhdistämisen vaatimiin välttämättömiin muutoksiin.

Eduskunnan hallintovaliokunta lausui tuolloin (HaVM25/2016 vp— HE 132/2016 vp): ”Rahapelihaittojen ehkäisy ja tutkimus sekä hoidon kehittäminen ja näiden toimenpiteiden rahoitus ovat rahapelipolitiikkamme onnistumisen kannalta keskeinen asiakokonaisuus. Hallituksen esityksestä puuttuvat kuitenkin laajemmin uudet käytännön toimenpide-ehdotukset haittojen ehkäisemiseksi. Tämä johtuu saadun selvityksen mukaan siitä, että uudistushankkeen ensimmäisessä vaiheessa ei ole aikataulusyistä ollut mahdollista valmistella muuta sääntelyä kuin uuden rahapeliyhtiön perustamiseksi tarvittavat välttämättömät säännökset. Rahapelilainsäädännön uudistamisen toiseen vaiheeseen onkin ryhdyttävä mahdollisimman ripeästi, ja siinä tulee konkretisoida rahapelipolitiikkamme keskeistä tavoitetta, pelihaittojen ehkäisyä, ja haittojen ehkäisyyn liittyviä toimenpiteitä.” THL huomioi tämän lausunnossaan.

Ehdotuksen sisältö

Arpajaislakia esitetään nyt lausuttavana olevassa uudistuksen toisessa vaiheessa täydennettäväksi ainoastaan säännöksellä pelaajan pakollisesta tunnistaumisesta pelipisteissä (kaupat, kioskit, kahvilat jne) tapahtuvassa raha-automaattipelaamisessa. THL kannattaa esitystä, mutta ei pidä sitä riittävänä. THL esittää huolestuneisuutensa siitä, että arpajaislain toinenkin vaihe on typistynyt.

Pakollisella tunnistaumisella on toimenpiteenä eniten merkitystä alaikäisten pelaamisen estämisessä, mikä sinänsä on merkittävä parannus. Täysi-ikäiselle pelaajalle tunnistauminen mahdollistaa rahapelaamisen hallinnan välineiden käytön. THL korostaa rakenteilla olevan pelirajoituskokonaisuuden ulkopuolisen arvioinnin

www.thl.fi

Saini Mustalampi

1.8.2018

merkitystä pelaamista rajoittavien välineiden tunnettuuden, käytön ja tehokkuuden mittaamiseksi. Tästä arvioinnista tulisi säätää arpajaislaissa.

THL pitää oleellisena, että pakollinen tunnistauminen laajennetaan jo uudistuksen tässä vaiheessa pelipisteiden lisäksi pelisaleissa tapahtuvaan automaattipelaamiseen. Sen myötä käytettävät pelaamisen hallinnan välineet ovat pelisaleissa pelaaville vähintään yhtä hyödylliset kuin ns. kivijalkapelaamisessa. Tuoreimman haittatutkimuksen (Salonen & al 2018) mukaan Peliklinikan asiakkaista 66% on pelannut vuonna 2016 pelisaleissa, väestötasolla 10%. Pelisaleissa tulisi olla vähintään henkilöllisyyden tarkistus, mikä poistaisi sieltä alaikäiset, mutta tällöin pelaamisen hallinnan välineitä ei olisi tarjolla. Rajoitustoimenpiteenä asiakas voi tällä hetkellä pyytää itselleen porttikiellon pelisaleihin. Kyse on käytännössä pelaajan omasta sitoumuksesta pysyä poissa, minkä vuoksi valvonta on haastavaa.

Jotta fyysisten pelien pelaajilla olisi yhtäläinen kanava pelinhallintakokonaisuuteen sähköisessä ympäristössä pelaavien kanssa, THL pitää tärkeänä, että arpajaislainsäädännön uudistamisen seuraavassa vaiheessa tunnistauminen laajennettaisiin automaattipelaamisen lisäksi muuhun sähköisten kanavien ulkopuolella tapahtuvaan korkean haittariskin rahapelien pelaamiseen.

Yksittäisiä huomioita

- § 42 muotoilu tulisi valvonnan osalta olla sama, kuin lain tarkoituspykälän: ... arpajaisista aiheutuvien *taloudellisten*, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen *ehkäisemiseksi* ja vähentämiseksi.
- On erittäin hyvä, että Poliisihallituksen tehtäviin on kirjattu (s.5) Veikkauksen suorittaman jälleenmyyjien ikärajan noudattamisen ohjeistamisen ja valvonnan valvonta. Ostokokeet antavat viitteitä siitä, että ikärajavaltontaa tulee tehostaa automaattipelaamisen lisäksi myös Veikkauksen muiden rahapelien osalta.
- THL katsoo, ettei Veikkauksen vastuuttaminen omien jälleenmyyjien valvontatehtävään riitä, vaan rahapelien jälleenmyyjien omavalvonnasta tulisi säätää esimerkiksi samaan tapaan kuin STM:n asetuksessa alkoholilain valvonnasta (158/2018). Samassa yhteydessä olisi mahdollista säätää esimerkiksi rahapeliautomaattien sijoittelusta huomioiden sijoittelun vaikutusten arviointi eri näkökulmista (alueen sosioekonominen asema, sijainti esimerkiksi koulun läheisyydessä, riittävän korkean liikevaihdon omaavat sijoituspaikat, pelivapaat asiointitilat).
- Huomio lukuun 1.3.1. Tutkitusti rahapelihaittoja kokevat sekä harvemmin pelaavat että pelaajien läheiset. Tämä on tärkeää hahmottaa haittojen kokonaisuutta tarkasteltaessa.
- Esityksessä ehdotetaan tunnistaumiselle siirtymäsäännöstä vuoden 2021 alusta ja todetaan, että "tunnistautuneeseen raha-automaattipelaamiseen liittyviä erilaisia rajoituksia voitaisiin ottaa käyttöön vaiheittain". THL toivoo, että tällä ei tarkoiteta uutta siirtymäaikaa/-aikoja. THL korostaa, että tutkimuksen perusteella on tiedossa tunnistautumisen ohella tehokkaimmin lyhyellä ja pitkällä aikavälillä vaikuttavat rajoittamistoimet (yhteiset pakolliset riittävän alhaiset kulutusrajat sähköiselle ja ns kivijalkapelaamiselle). On perusteltua, että nämä otettaisiin käyttöön saman tien.

www.thl.fi

Saini Mustalampi

1.8.2018

Pelirajoituskokonaisuus tulee saada käyttöön ja kokonaisuus arviointiin viivytyksettä.

- Esityksen taloudellisena vaikutuksena mainitaan sen rahapeliuottoa vähentävä vaikutus. Mikäli kulutuksen kasaama tasaantuu hallitun pelaamisen suuntaan, on vaikutuksen mahdollista jäädä ennakoitua huomattavasti pienemmäksi samalla, kun haitoista koituvat kustannukset pienenevät. THL pitää tärkeänä, että muutosten taloudellisista vaikutuksista teetetään objektiivinen arvio, nyt annettu tieto perustuu Veikkauksen omiin laskelmiin. On valitettavaa, ettei kotimaisia hyöty- ja haittakustannuslaskelmia ole vielä saatavissa.
- Rahapelien yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitaessa mainitaan, ettei ennaltaehkäisevissä toiminna välittömiä vaikutuksia ole välttämättä lainkaan. THL korostaa, että kyse on toiminnasta, jota säännellään sen haittojen vuoksi. Rahapeli ei ole tavanomainen kulutushyödyke, kuten ei mikään muukaan riippuvuuspotentiaalia omaava tuote. Sääntely on ennaltaehkäisyä ja jo sinällään viesti, joka muovaa kansalaisten suhtautumista rahapelaamiseen.
- Mainonnan ja markkinoinnin sääntely on merkittävä osa kokonaisuutta, myös pelien kanavointipyrkimyksen hillinnän näkökulmasta. Mikäli markkinointisäädöksiin ei tässä yhteydessä arpajaislainsäädännön uudistusta ole mahdollista puuttua, THL pitää tärkeänä niiden sisällyttämisen uudistuksen seuraavaan vaiheeseen, jonka se näkee tärkeäksi käynnistää viipymättä.

Lisäksi

THL katsoo nyt lausuttavana olevan ehdotuksen olevan uudistuksen ensimmäisen vaiheen tapaan välivaihe. Arpajaislain uudistusta on THL:n arvion mukaan tarpeen pikaisesti jatkaa ja ottaa käsittelyyn myös rahapelihaittoja ehkäisevän ja vähentävän työn pysyvä resursointi (Suunnitelma rahapelihaittoja ehkäisevän ja korjaavan työn järjestämiseksi Suomessa, STM raporteja ja muistioita 2017:42).

Arpajaislain lisäksi rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen tehostamiseksi tarvitaan THL:n näkemyksen mukaan valtioneuvoston periaatepäätöksen tasoinen kokonaisstrategia ja sen toimeenpanemiseksi kansallinen eri hallinnonaloja ja toimijoita kokoava ja koordinoiva toimintaohjelma.

Pääjohtaja, sijainen

Kari Saarinen

Johtaja, sijainen

Jaana Suvisaari

